

אנארכיה

רית ונוהל מסודר של קבלת החלטות שם, הופתעו שוב הישראליים כשגילו שיש לשלם כרי להבטיח מימושה. המחר הכבר שיש לשלם כרי להבטיח מימושה.

המחר הכבר שיש לשלם כרי להבטיח מימושה. המחר הכבר שיש לשלם כרי להבטיח מימושה.

הדין המדיני ביטחוני של רה"מ אינו עולה על סך המחוח המקיפים אותו

הבעיה — המדינית והתמיתית. להיפך, עד לרגע האחרון סיפרו ראשי השלטון בקבינט שארצות-הברית לעולם לא תכיר באש"ף, והופתעו, כמובן, שמעט למחרת היום החליטה ושינגטון לפתוח בדילוג עם אירגון-הטרור.

לכן אין להתפלא שלשיא האנארכיה הגיע המצב בתהליך קבלת-ההחלטות בממשלה בשבועות שקדמו לאישור האוטומט טי של "תוכנית הבחירות" עלידי הכנסת.

מה שידוע עיתונאים — לא נמסר לשרים באף פרום אחד. יותר מזה, התוכנית בושלה, בקווי-היסוד שלה ולעיתים אף בניסוחיה מעורפלים ככוונה, תוך התייעצות — לפחות לא רשמית — עם האמריקאים. הם הכירו אותה לפרטיה — אף לפני שהובאה לידיעת שריהממשלה. מצב שהזכיר לי את פעילות האמריקאים בסייגון, ויאטנאם בקיץ 1970, עת הכי תיכו שם לשליטון את מהלכו.

ממלכתחילה נורח לחלל, עלידי שרהביטחון, הנושא ה אופראטיבי העיקרי בתוכנית, הבחירות והפלסטינים. שר או שניים, המקורבים לראשהממשלה, שיכנעו אותו שייאמץ את הממשלה בושינגטון קיבלה את פרטיה עוד לפני שראש הממשלה הגיע, מתוח, לושינגטון, לחוץ עלידי הכישלון הביטחוני וסיפורי המשבר הצפוי ביחסים עם ארצות-הברית. אך ברגע שהאמריקאים שמעו, עוד בטרם הביקור, מפיקד ישראלי, שנשלח אליהם לפי תביעתם, כי ראשהממשלה מביא את רעיון שרהביטחון, כבר נתמלא רצונם ולא היה צורך בשום משבר.

הממשלה, הקבינט והכנסת לא שמעו על כך דבר ממש — לא לפני הביקור בארצות-הברית, ואף לא לאחריו. שניים שלושה שרים ופקיד ויצי הביאו לראשהממשלה את התוכנית לעוסה, אחרי שעברה בחינה מוקדמת במסגרת האמריקאית. במקביל סכב שגריר ארצות-הברית בין שרים שונים ועשה לביטחון ("הקבינט") היתה מקבלת את ההחלטה, אחרי דיונים יסודיים וממצים. אבל התברר, שמכירת הנשק לאיראן ותיעול מיליוני דולארים ונשק לקונטרס, התקבלו על ידי שניים-שלושה שרים ושניים ויצי פקידים בירושלים. במיסת-רים, הרחק מעיני הממשלה ואפילו מעיני תת-הוועדה הסודית לענייני מודיעין בכנסת.

הנוק שנגרם לישראל בארצות-הברית הוא קשה להערכה. הצורה החובבנית שבה נוהלה ההפרתקה, בעיקר בחלק השני, מערערת עד הסוף את מעמור של מי שהיה, עד היום, הנשיא האמריקאי הידודית ביותר של ישראל — רונלד רגן. עד עצם היום הזה לא נמסר לקבינט ריווח מלא על ספיחי הפרשה, כולל על דברי-שקר של פקידים ישראליים, ושימוש לא תקין של מיליוני דולר במישרייהממשלה. באותה דרך ניסו להעמיד את הקבינט והממשלה לפני עובדה מוגמרת, ולהחתים אותה על נייר מפוקפק מאוד, שהושג ברכיבים עוד יותר מפוקפקות, והמכונה "הסכם לונדון" עם המלך חוסיין, באפריל 1986. ההסכם, שהיה שווה פחות מהנייר שעליו נכתב, הפך איל-ברזל, שכמעט קיעקע את הממשלה. בשעה שתהליך תקין של קבלת החלטות אולי היה מונע את הביזיון כולו.

לשיא התהליך הרמוקרטי התקין הגיע מנחם בגין בעת שניהל בראשות ממשלתו את מילחמת-הלבנון, במשך ימים ולילות ולאורך חודשים ארוכים. הממשלה כולה ישבה כור עדתי-שרים לענייני-ביטחון, ודיווח שוטף ומקיף נמסר לוועד דתי-חוקי-הביטחון של הכנסת. למרות שהיה ידוע ששרים וחברי-כנסת מדליפים, תוך כדי המילחמה הקשה, סודות כמר סים, כולל מיבצעים, לא ויתר בגין כהוא זה על התהליך החיוני של קבלת החלטות ואישור. יכולים היו שרים לרוץ לפני תום הישיבה כדי לבשר, מסיבות פוליטיות ואישיות, לעיתונאים הרוצים לכבוש את רובע היסאלום בררוס-נייר רות, וחברי-כנסת יכלו להדליף על גיוס כוחות נוספים להידוק המצור על בירור — אבל מנחם בגין בשלו, ובצדק.

כי במאבקים גורליים אולי אין עם ששלים מחיר כבד יותר מאשר היהורים, בעיקר כאשר מנהיגיו כרוח מהתמודדות עם האמת אשר הוטרדה אף ממנו. בממשלת האחרות הלאומית קרה הדבר.

שמיר ומרידור
בין סיפר לעם את האמת

בבוקר חורפי אחד ב-1986 התעורר הציבור לשמוע שמדי-נת ישראל מעורבת עד לצווארה בפרשת "איראנאים". ייתכן ולא ניתן היה לכוא בטענות לממשלה, אילו לפחות ועדת השרים לביטחון ("הקבינט") היתה מקבלת את ההחלטה, אחרי דיונים יסודיים וממצים. אבל התברר, שמכירת הנשק לאיראן ותיעול מיליוני דולארים ונשק לקונטרס, התקבלו על ידי שניים-שלושה שרים ושניים ויצי פקידים בירושלים. במיסת-רים, הרחק מעיני הממשלה ואפילו מעיני תת-הוועדה הסודית לענייני מודיעין בכנסת.

הנוק שנגרם לישראל בארצות-הברית הוא קשה להערכה. הצורה החובבנית שבה נוהלה ההפרתקה, בעיקר בחלק השני, מערערת עד הסוף את מעמור של מי שהיה, עד היום, הנשיא האמריקאי הידודית ביותר של ישראל — רונלד רגן.

עד עצם היום הזה לא נמסר לקבינט ריווח מלא על ספיחי הפרשה, כולל על דברי-שקר של פקידים ישראליים, ושימוש לא תקין של מיליוני דולר במישרייהממשלה. באותה דרך ניסו להעמיד את הקבינט והממשלה לפני עובדה מוגמרת, ולהחתים אותה על נייר מפוקפק מאוד, שהושג ברכיבים עוד יותר מפוקפקות, והמכונה "הסכם לונדון" עם המלך חוסיין, באפריל 1986. ההסכם, שהיה שווה פחות מהנייר שעליו נכתב, הפך איל-ברזל, שכמעט קיעקע את הממשלה. בשעה שתהליך תקין של קבלת החלטות אולי היה מונע את הביזיון כולו.

פקיד בכיר מאוד במישרד ראשהממשלה בירושלים אמר השבוע, שלדעתו התוכנית-הבחירות לפלסטינים ביהודה, שומרון וחבל-עזה, "הגיעה לנקודה, שאין ממנה חזרה". כלומר, אין זה משנה כלל באם מרכז הליבור יחליט כך או אחרת, ואין זה קובע מה חושבים בעלי התוכנית, הטוענים שבאמצעותה בעצם ימנעו הקמת מדינה פלסטינית-אש"פית.

התוכנית הזאת, המשיך אותו פקיד בכיר, היא בסיס לשי-נויים: בשלב הבא, תוך שבועות לא רבים, תאלץ ארצות-הברית את הממשלה, שהבחירות יכללו גם את ערכי מירוח ירושלים. ימצאו פיתרון כמו, למשל, שפלסטינים אלה יצינעו בקונסוליה האמריקאית שם. האמריקאים גם יגרמו לממשלה להבטיח את בחירת אנשי אש"ף, במיסגרת ערובות, שיידרשו לעריכת "בחירות חופשיות" ו"נוכחות משקיפים נייראליים".

לכן, העריך אותו פקיד בכיר, המצוי בחומר הסודי ביותר במישרד ראשהממשלה, בשלב הזה, מתקדם תהליך הקמתה של מדינה פלסטינית בקצב מדהים, על כל מה שנגזר מכך לגבי עתידה של הבירה — ירושלים.

לאור הערכת-מצב פסימית זאת, כיצד קורה שיש מבעלי התוכנית, שעדיין שואגים "לא ניתן אף שעל לערבים", ועוד מוסיפים את הסיסמות: "לעולם לא אש"ף", "לא תקום מדינה פלסטינית"? האם הם משקרים לציבור בידועין? או אולי הם מאמינים בעצם מה שהיה אומר?

הפער הזה, בין הסיסמות וההצהרות של בעלי-התוכנית לבין הערכות-המצב — הפסימיות כולן — של מומחים שונים במישרד ראשהממשלה ובמערכת-הביטחון על כל שלוחותיה, הוא מדהים. רק לעיתים נדירות, בתולדות המרי-נה, אירע שצמרת שריהממשלה תאמר דבר אחד — ואילו ניירות המומחים יאמרו את ההיפך הגמור.

כבוא היום, כאשר יונחו לפני הציבור המיברקים המיס-מכים הללו, המצויים כיום בלשכות ראשהממשלה ושרה-ביטחון, רק או יירע הציבור עד כמה מעט הוא ידע על המצב בשלב מכריע בתולדות מדינתו.

אבל כבר מעשיו ניתן לשאול, אף מבלי לקבוע מי צורך בוויכוח הלאומי הנוקב, האם אותה תוכנית גורלית התקבלה בתהליך תקין של קבלת החלטות. תהליך המבטיח, בראש ובראשונה, ששקלו עד הסוף הסיכונים של הקמת מדינה פלסטינית וחלוקתה מחדש של ירושלים, ואחרי שלוש שנים, "התחלת משאומתן על פיתרון הקבע". אלה הם חלומות — משום שברגע שבו תקום האוטונומיה היא שתהיה דהיורה המדינה הפלסטינית, הקורמת דהפאקטו, מדי יום, עוד וגידים בשטח, נוכח פשיטת-הרגל הביטחונית הישראלית. לא שלוש שנים. ולא תמש שנים. אלא — מדי.

אשכול וגולדה מאיר, למרות "המיטבחים" שלהם, ויכרל מנחם בגין, עברו בהחלטותיהם הגורליות דרך כל מדורי הגיהנום הרמוקרטיים. עם כל כעסם על הדלפות של סודות-מדינה מדיניהם, הם לא היססו להביא לשם את העניינים הכמוסים ביותר.

נראה שאין הצעה או תוכנית אחת בנושא חיוני שמנחם בגין כראשהממשלה לא הביא קודם לכן לדיונים בוועדות-שרים, או בוועדות קצינים ופקידים, שהוסמכו על ידו כחוק. לאורך כל המשאומתן לשלום עם מצריים פעלו צוותים במטכ"ל, במישרד-הביטחון ובמישרד ראשהממשלה, שברקו הוכינו את הניירות לדיונים ולהחלטות.

אין זה אומר שגם עבודת מטה מבוצרת זו מחסתת את הממשלה מקבלת החלטות שגויות. אבל לפחות הציבור יודע,

פקיד בכיר בירושלים: "הגענו לנקודה שאין ממנה חזרה"

לא רק שתהליך קבלת ההחלטות הוא תקין, אלא שהושקעו בו מיטב המחוח בין הנבחנים, במישרד-הממשלה ובכנסת.

כמובן שסך כל הדימיון המדיני-ביטחוני, הבא לידי ביטוי בהחלטות הממשלה, אינו יכול להיות גדול יותר מסך כל מיסקל המומחים, המקיפים את ראשהממשלה. ולעיתים המדובר הוא במיסקל נוצה. אבל זהו מחירה של הרמוקרטיה. וכאשר, מלווה בשריו הבכירים בקמפדיווד החליט בגין שהוא יעקור את היישובים בסיני, הוא לא שיקח במחבואים. הוא בא וסיפר לעם את האמת, ככל שהכאיבה. כי בעיניו, כמי שהיה מנהיג אמיתי, לא הכסא היה חשוב, אלא הנושא הלאומי, אף במערומיו המכאיבים ביותר.